

Alapszakos szigorlat tétel

Újkortörténet

1. A Magyar Királyság újjászervezése és helye a Habsburg Birodalomban. A magyar korona országainak köz- és államigazgatási viszonyai, a rendi intézmények.
2. Demográfiai és etnikai változások a 18. században. Mária Terézia és II. József reformjai. Társadalmi változások: a rendi társadalomból a polgári társadalom felé.
3. A kultúra és művelődés változásai a 18–19. században. A nemzeti ébredési mozgalmak és a nemzetiségi kérdés jelentkezése.
4. A gazdaság átalakulása Magyarországon a 18–19. században. Magyarország helye a Habsburg Birodalom gazdasági rendszerében. A napóleoni háborúk hatása. A gazdasági élet új jelenségei a reformkorban.
5. A francia forradalom és a napóleoni háborúk. A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
6. Az ipari forradalom és hatásai. Az ipari forradalmak legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés), néhány találmánya és a gyáripár kezdetei. Az ipari forradalmak társadalmi hatásai (demográfia, életmód, nők helyzete).
7. A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában. A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői. A német és az olasz egység.
8. Gyarmatok és gyarmattartók a 19. század közepétől az első világháborúig. Az Amerikai Egyesült Államok polgárháborúja és nagyhatalommá válása. A szövetségi rendszerek kialakulása.
9. A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth reformprogramja. A nemzeti eszme a reformkorban. A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.

10. Forradalom és szabadságharc. A forradalom és szabadságharc nemzetközi keretei. Az áprilisi törvények. A szabadságharc főbb katonai és politikai eseményei. Népek, nemzetiségek (pl.: németek, zsidók, szlávok) szerepe a forradalom és szabadságharc eseményeiben.

11. A kiegyezéshez vezető út. A kiegyezés tartalma és értékelése. A polgári állam kiépülése és politikai rendszere. A dualista rendszer válsága.

12. Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában. Gazdasági változások a dualizmus korában. A magyar polgárosodás társadalmi, gazdasági jellegzetességei, sajátosságai. Budapest világvárossá fejlődése.

13. Népek, nemzetiségek (pl.: zsidók, németek) szerepe a modernizációban. Etnikai viszonyok és a nemzetiségi kérdés a dualizmus korában. Társadalmi és életmódbeli változások a dualizmus korában.

Modernkori történelem

14. Az első világháború előzményei, története, szakaszai és hadszínterei. A hadviselés jellegzetességei. Az első világháború befejeződése és következményei. A Párizs környéki békeszerződések. A washingtoni konferenciák, 1921–1922. A nemzetközi kapcsolatok „újjáéledése” az 1920-as években.

15. Demokráciák (Nyugat-Európa és USA), totális diktatúrák (Szovjetunió, Olaszország, Németország) és autoriter rezsimek (Köztes-Európa és Dél-Európa) a 20. század első felében

16. Az európai és világgazdaság átalakulása és válsága, a köztes-európai térség sajátos gazdasági helyzete. Demográfiai, társadalmi, etnikai és felekezeti viszonyok, életmód Európában a 20. század első felében

17. Az 1930-as évek nemzetközi kapcsolatai és a második világháborúhoz vezető út. A világháború története, szakaszai és hadszínterei. A hadviselés jellegzetességei, a polgári lakosságot érintő következményei, a népiirtások. A tengelyellenes koalíció létrejötte és háború alatti konferenciái. A világháború lezárása.

18. Az európai és a globális erőviszonyok átrendeződése, a tengelyellenes koalíció felbomlási folyamata (1945–1947) és a „klasszikus hidegháború” korszaka és főbb csomópontjai. Nemzetközi kapcsolatok a 1960-70-es években, a „kis” hidegháború évei (1979–1985) és kétpólusú világszisztem szétesése (1985–1989). A „harmadik világ” a világpolitikában.

19. Gazdasági-társadalmi fejlődés jellegzetességei a megosztott világban: demokratikus fejlődési utak (USA, NSZK, Nagy-Britannia, Franciaország) és a szovjetizálás a keleti blokkban.

20. A nyugat-európai integráció szellemi alapjai, szintjei (gazdasági, katonai, politikai) fejlődésének fő szakaszai a második világháború után. Az Európai Unió intézményrendszere. Az emberiség globális problémái.

21. Magyarország részvétele az I. világháborúban. A háborús vereség, az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása és következményei. A forradalmak, az új magyar államiság megteremtésének kísérletei és bukásuk nemzetközi kontextusa. A trianoni béke területi, etnikai, demográfiai és gazdasági következményei, a közgondolkodásra gyakorolt hatása. Az „ellenforradalmi” rendszer alapjainak megteremtése Teleki Pál első miniszterelnökségének végéig.

22. Magyarország politikai berendezkedése, bel- és külpolitikai helyzetének alakulása a Horthy-korszak első évtizedében. A bethleni konszolidáció politikai alapelvei: az államszervezet elemei és szerkezete – a hatalmi ágak működése, a pártrendszer szerkezete és változásai – a politikai irányzatok és pártjaik, a belpolitika alakulása – a rendszer jellege és külpolitikája. Gazdasági konszolidáció és mérlege. A közgondolkodás, a kultúra és művelődés főbb jellemzői, Klebelsberg kultúrpolitikája. A társadalom szerkezete, az egyes társadalmi csoportok főbb jellemzői.

23. Magyarország politikai berendezkedése, bel- és külpolitikai helyzetének alakulása 1930–1944 között. A gazdasági világválság hazai jellemzői és hatásai, kísérletek a rendszer módosítására. A közgondolkodás alakulásának főbb jellegzetességei, a pártrendszer szerkezete és változásai, Hóman kultúrpolitikája. Az ország nemzetközi helyzete, külpolitikája, a területi revízió főbb lépései és nemzetközi kontextusa. A „zsidókérdés” Magyarországon, az antiszemita törvények és a vészkorszak.

24. Magyarország második világháborús részvétele, a vereség és következményei. Az új magyar államiság megteremtése és nemzetközi kontextusa az ideiglenesség korában. A hatalmi-politikai viszonyok alakulása 1945 és 1948 között. Kényszermigráció és a társadalmat érintő hatalmi beavatkozások. A gazdaság, a kultúra és a társadalmi mobilitás meghatározottságai és főbb jellemzői.

25. A szovjet típusú rendszer kiépítése és intézményesülése 1948 és 1950 között. A hatalmi struktúra, a gazdaság és a kulturális élet átalakításának folyamata, legfontosabb elemei. A pártállam hatalmi rendszere, kísérletek annak módosítására (az "új szakasz" politikája; az 1956-os forradalom és hatásai). A rendszer alapszerkezete, állandó és módosuló elemei a Rákosi- és a Kádár-korszakban, a pártirányítás eszközei és módszerei; az erőszakszervek szerepe, az állampárt – az MDP és az MSZMP – szerkezete és működési elvei.

26. Gazdaság és társadalom Magyarországon a 20. század második felében. A gazdaságpolitika változásainak háttere, főbb szakaszai és jellemzői. Magyarország helye a nemzetközi gazdasági rendszerben. A tervutasításos rendszer működése és hatásai; a kollektivizálás és következményei, kísérletek a rendszer reformjára. Mobilitási trendek és demográfiai viszonyok. A kultúra és művelődés főbb jellegzetességei. Az életfeltételek és az életmód alakulása.

27. Az államszocializmus rendszerének válsága, a politikai és gazdasági változások társadalmi hatásai. A rendszerváltozás főbb eseményei. A piacgazdaságra való áttérés és következményei. A közjogi rendszer átalakítása a demokratikus Magyarország megszületése.

28. A határon túli magyarság a 20. században. Demográfiai fejlődés, társadalmi viszonyok, gazdasági nehézségek, a magyar nyelv és kultúra megőrzésének lehetőségei. A Magyarországon élő nemzetiségek társadalmi és kulturális viszonyai a 20. században.

Kötelező alapirodalom a vizsgához

Hahner Péter: A régi rend alkonya. Panem, Bp. 2005. Bebesi György (szerk.): A hosszú 19. század rövid története. Bocz, Pécs, 2010. Valamint: Ormos Mária-Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Osiris, Bp. 1998. Martin Roberts: Európa története 1789-1914. Az ipari forradalom és a liberalizmus kora. Akadémiai, Bp. 1992. Cameron, R. A világgazdaság története. Maecenas, Bp. 1994. Kennedy, P. A nagyhatalmak tündöklése és bukása. Akadémiai, Bp. 1992. Poór János (szerk.): Kora újkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. Diószegi István (szerk.): Egyetemes történeti szöveggyűjtemény 1789–1914. Korona Kiadó, Budapest, 2001.

Katus László: A modern Magyarország születése. Magyarország története, 1711-1914. Pécs, 2009. KÖNYVEK ÉS TANULMÁNYOK: Gözsy Zoltán: A magyar történetírás története. Jegyzet, kézirat, 2007. Elérhető a coospace-n. Szerb Antal: Magyar irodalomtörténet. Bp., több kiadás. A korszakhoz tartozó fejezetek SZÖVEGNYÚJTEMÉNY: PAJKOSSY Gábor (szerk.): Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 2006. ATLASZOK: Történelmi Világtalasz, Cartographia, több kiadás Stiefel Történelmi Atlasz, Stiefel, 1995. több kiadás Irodalomtörténeti Atlasz, Cartographia, 2000.

20. századi egyetemes történet, 1890–1995.: 1. 2. 3. köt. (szerk.) Diószegi István, Harsányi Iván, Krausz Tamás, Német István. Korona Kiadó, Budapest 1995. Fischer Ferenc: A két pólusú világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai, 1941–1991. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest 2005. Kennedy, Paul: A nagyhatalmak tündöklése és bukása: Gazdasági változások és katonai konfliktusok. Akadémiai Kiadó, Budapest 1992, 243-507.o. Ormos Mária - Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Osiris Kiadó, Budapest 2003. Az európai integráció története, 1945-2003: Dokumentumok és kommentárok. Szeged: JATEPress, 2003.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. Ormos Mária: Magyarország a két világháború korában (1914-1945). Csokonai Kiadó, Debrecen, 1998. Gyáni Gábor — Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 169-356. Valuch Tibor? Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. Romsics Ignác: Volt egyszer egy rendszerváltás. Rubicon könyvek, Budapest, 2003.